Ч. 146. Львів, неділя, дня 5. грудня 1915. Рік I.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Ціна примірника 6 сот.
На провінції 8 сот.
В занятих територіях 4 коп.

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Виходить що дня рано.

Умови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
„ півроку	9·— „
„ чвертьроку	5·— „
„ місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
„ півроку	12.— „
„ чвертьроку	6·— „
„ місяць	2·40 „

За границею:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В инших державах	40 фр.

Рекламації вільні від почтової оплати. Рукописі приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнійші і застережені. — „Українське Слово" продають всі бюра по цілім краю.

Адреса редакції й адміністрації: ЛЬВІВ, ул. Руська 3. Експедиції: Бляхарська 11.

Ціна оголошень:

За оголошення числимо за одношпальтову стрічку або її місце 20 сот. Надіслане 50 сот. за стрічку, а в оповістках 40 сот., в редакційній части 60 сот. Повідомлення про вінчання, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 сот., найменше 60 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошення за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

Що буде далі?

Похід союзних військ проти Сербії викликав був а опісля розповсюднив фразу, що Балкан розмотає і рішить світовий конфлікт. Така думка мала деякі знамена правдоподібности, а не здійснила ся лише тому, що почвірне порозуміннє не дало себе втягнути в гру з більшими силами, а поміч для Сербії була далеко не така, якої надіяв ся широкий світ, ба й сама держава йдучого на загибіль короля Петра.

Нині, коли валять ся послідні точки опору сербських військ, а самі війська хоронять ся на чужу землю, враз із ними, усуваєть ся питаннє, як покінчить ся той розділ кервавої книги народів, що замикає в собі розрахунок зі сербськими заговірниками, а думка поневолі рветь ся вперед і питає що буде далі, що буде змістом слідуючого розділу?

Ми думали і мали право в своїм часі вірити, що балканські операції се послідні акорди, по яких світовій бурі прийдеть ся затихнути. Стало ся инакше. Розгром Сербів усуває одного розлюченого ворога з арени бою, та в загальному положенню не приносить переломової зміни.

Анґлія знає, що є твердинею оборонною, недоступною, нездобутою. Воно й правда. Та події виказали, що положеннє Анґлії мимо всього погіршуєть ся. Бо Анґлія не має за собою майже ніяких подвигів ні здобутків, а жертви якими вона оплачує війну в людях і грошах постійно зростають. Анґлії ледви повело ся знищити частину німецької фльоти, що далеко від рідних берегів без операційних основ мусіла уляти анґлійській перевазі (так тут помагали Японці), а також вдалось їй зайняти частину лекше доступних німецьких кольоній. Ось і всьо. Позатим всюди є Анґлія в дефіциті, який зростає постійно. Дорогу до Баґдаду а може й дальше не відбуть вже Німцям. А вона має першорядне значіннє, що прямо може змінити історію світа. Тому то Німці з хвилею осягнення дороги на Константинополь можуть себе уважати побідниками Анґлії. Дальша кампанія з Анґлією буде вже лиш скоршим або повільнійшим ліквідованнєм користей, які Німцям дає їх теперішнє положеннє. Кудиж звернуть ся тепер австро-німецькі війська?

Німецька сила і взагалі сила центральних держав зросте і скріпить ся в найблизших днях військами

Прийдеть ся тут переконати Росію, що два її нетаєні наміри, які вона собі у сій війні поставила себто: заняттє Львова та здобуттє Константинополя, належать до парини мрій, з якими Росії треба конче розпращати ся...

Роковини гуцульських Стрільців.

З нагоди першої річниці заснования баталіону українських гуцульських Стрільців на Буковині, голова Союза українських буковинських послів до державної ради і Сойму М. Василько вислав до команданта баталіону Йосифа Вчікерта слідуючу телеґраму:

Нині минає рік від хвилі, коли в Селетині і Путилі за моїм приводом непокликані у військові ряди Гуцули станули як добровольці під прапори вітчини. Погляд на минулий рік наповнює мене, що маю щастє бути представником від двох десяток літ того традиційно вірного Цісареви та вітчині населення, як найбільшим вдоволеннєм, бо сї добровольці-герої сповнили знаменито привязувані до них надії. В сповнюванню своїх обовязків найшли вони примір в геройскости своїх командантів, котрі в памятниках Буковини на все знайдуть почесне місце. — Позволяю собі Вам, Високодостойний Пане, як теперішньому Командантови українського баталїону Гуцулів в дні сих роковин висказати як найгорячійші та найщирійші поздоровлення.

На сю телеґраму одержав п. Василько таку відповідь:

Команда Гуцульських Стрільців вельми вдоволена Вашими палкими словами признання для гуцульського баталїону з нагоди 1-их роковин його існовання, просить приняти як найкращу подяку. Баталїон і в будуччині остане вірний Цісареви, та традиціям, щоб тим чином віддати честь своїм творцям. З заявами незвичайної пошани для Вас Високодостойний Пане. — Команда баталїону.

Урядові воєнні звідомлення.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 3. грудня 1915.

На російськім фронті.

Місцями артилерійський огонь та стрілянина.

На італійськім фронті.

Після цілковито безуспішних наступів Італійців в послідних днях на примісток Тольмайну, та на наші гірські становиска на північ від нього, – настав вчера супокій. Під Ослявією нині в ночи відкинено кілька разів італійські наступи. Так само безуспішні були неприятельські наступи на гору Сан Міхеле і на її північне збоче. Під Сан Мартіно знищено неприятельський відділ, котрому при помочи слон з мішків наповнених піском вдалось приблизитись. Місто Гориція знов було спеціяльно острілюване; огонь спричинив нові значні шкоди головно в середині міста.

На сербськім фронті.

На захід і південь від Нового Базару австро-угорські відділи, до котрих прилучилось много уоружених Магометан, полонили передвчера 3.500 Сербів. Підчас боїв на пограничу між Митровицею а Іпек перейшло на нашу сторону много Арнавтів.

В торжестві, котре наші війська святкували дня 2. грудня в Новобазарськім Санджаку і в Митровиці, місцеве населеннє брало ентузіястичну участь.

Заст. шефа ґен. штабу Ф. Гефер.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 3. грудня 1915.

На західнім фронті.

Два ворожі монітори острілювали безуспішно околицю Вестенде. На південь від Льомбардсіде (коло Нюпорту) заскочено французький пост. Піймано кількох бранців. Поза сим воєнна діяльність на сім фронті не змінила ся в порівнаню з попередними днями.

На захід від Роа французький літак мусів спустити ся на землю в огни наших гармат. Піймано двох офіцерів.

На східнім фронті.

На більшій части фронту не сталось нічого важного. В обсягу ґрупи ґен. Лізинґена наші війська коло Підчерович над Стиром нагло заатакували висунений вперед російський відділ і піймали 60 жовнірів.

На сербськім фронті.

В горах на південний захід від Мітровиці ведуть ся успішні бої з поодинокими ворожими відділами. Вчера піймали ми звиш 1.200 Сербів.

Начальна управа армії.

З ГОЛОВНОЇ ТУРЕЦЬКОЇ КВАТИРИ.

Дарданельський фронт.

АНАФОРТА. Наша артилерія успішним огнем відкинула неприятельські відділи; ворожа артилерія не відповідала.

АРІ БУРНУ. Артилерійський огонь та борба мінами.

Ворог зужив велику скількість бомб головно на правому крилі, в чім помагала йому безуспішно торпедна лодка.

СЕДІЛЬ БАР. На правому крилі сильні бої бомбами: на лівім крилі не спричинив неприятель шкоди мимо сього, що викинув понад 1000 ґранатів, бомб та мін.

На инших фронтах нічо замітнійшого.

Европейська війна.

Монастир впав!

МЕДІОЛЯН. (Ткб.). „Secolo“ доносить: Сербські війська покинули Монастир і подають ся в напрямі Резні.

ЛЮҐАНО. „Secolo“ доносить з Монастира: Серби перед покиненнєм міста все нищать та рабують. По донесенням „Giornale d' Italia“ Монастир впав.

РИМ. (Ткб.). Аґенція Стефанія доносить з Атен під датою 3 с. м.: Вчера о годині 3 пополудні неприятель заняв Монастир.

Чорногорська скарбниця в Італії.

ЦІРІХ. По донесенням з Цетинії чорногорську скарбницю перенесено з Цетинії до Італії. Мінїстер скарбу перебуває в Скутарі.

Заклик ґен. Макензена до Сербів

„Neues Wiener Tagblatt“ доносить з Будапешту: Часописї „Az Est“ доносять з Білгороду: Заклик ґен. Макензена до цивільного населення, щоб вертало домів, увінчав ся успіхом. В тім зазиві читаємо між иншим:

Серби! В наслідок ворожого становиска вашого короля та правительства, війшли союзні, австро-німецькі та болгарські війська до вашого краю. Я взиваю сербський народ, вертати в свої села, щоб тим способом запанував в вашім краю знов супокій. Ми будемо старатись, щоб без вашої провини заподіяні шкоди були заспокоєні. — В падолисті, 1915, пільний маршалок Макензен, начальний вожд союзних армій Німеччини, Австро-Угорщини і Болгарії.

Безпримірна нужда сербських збігців.

ЖЕНЕВА. „Journal“ поміщує від свого кореспондента в Прізренді статю, після котрої нужда між сербськими збігцями ширить ся в застрашаючий спосіб. Дїти і жінки лежать вмираючи по дорогах. Сербське правительство втікло в ночи, а так само нечайно пропали чужосторонні журналісти,

Французько-анґлійські війська в Солуні.

СОФІЯ. Подорожні, які тут прибули з Солуня оповідають, що солунське населеннє є обурене на чужосторонні війська. Солунь має нині характер французького або анґлійського міста. Карність між чужим військом є дуже мала; жовніри розпились в застрашаючий спосіб.

Радославов про долю Сербії.

Спеціяльний кореспондент часописї „Az Est“ в Софії, розмовляв з президентом мінїстрів Радославовом, котрим заявив між иншим: Сербський опір вже зломаний, за кілька днів цілий край опинить ся в руках союзних військ. Мусимо зробити все, щоб на будучину остаточно усунути всяку небезпеку, яка грозила нам зі сторони Сербії під військовим та політичним зглядом. Національна ідея Болгарії здійснить ся. Ціла болгарська область, що доси стогнала під чужим ярмом, буде вже тревало злучена з болгарським королївством. Що станеть ся з иншими частями, не можу сказати, бо ніхто не знає, яка буде дальша судьба сербської династії. Що до Греції, то Радославов не сподїєть ся ніякого конфлікту.

Італійські втрати в офіцерськім корпусі.

ВІДЕНЬ. „Politische Korrespondenz“ доносить з над італійської границї: В листї втрат з 24 падолиста приходять назвиска 2 вбитих ґенералів, 44 полковників, 79 майорів, 1266 надпоручників і поручників, — разом 1734 офіцерів. Число втрат в офіцерах в наслідок послідних подій збільшилось.

Румунія не згодить ся на перехід російського війська.

БУКАРЕШТ. По донесенням "Pesti Hirlap" з Будапешту, Румунія звідомила російське правительство, що не допустить до переходу російських військ через свою область, хоть би мала до сього вжити оружної сили.

Велика побіда Турків над Іраком.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, (Ткб.). Турки віднесли велику побіду над анґлійськими військами на фронті Іраку; Анґлійці понесли великі втрати: вбитих тільки має бути їх що найменше 5.000

Французські невдачі.

СОЛУНЬ. Аґенція Гаваса доносить: В наслідок очищення полоси коло Качаніку з Сербів, полученє французьких і сербських військ є вже неможливе та безкорисне, Розпочав ся вже відворот військ з околиць Кріволї.

Жофр уступив зі становиска начального вожда французької армії.

ПАРИЖ. (Ткб.). В наслідок звіту мінїстра війни президент републики підписав два розпорядки.

Зміст першого розпорядку такий:

Арт. І. Начальна команда над народними арміями з виїмком оружних сил на воєнних областях зависимих від мінїстра кольоній, від начального вожда морських і сухопутних військ в північній Африці і ґенерального президента в Марокко, буде віддана ґенералови дивізії, котрий буде мати титул начального вожда французької армії.

Арт. II. Дальші розпорядки управильнять впровадженнє в життє сього розпорядку,

Зміст другого розпорядку такий:

Головнокомандуючий північно-східної армії ґен. Жофр зістає іменований начальним вождом франнуської армії.

Обовязок Італії супроти Сербії, — Італія зрікаєть ся офензиви.

РИМ. (Ткб), Giornale d'Italia покликуючись на заяву Сонніна стверджує, що Італія має тепер постаратись тільки о запровіянтованнє сербського війська, та о амуніцію і о т. зв. улекшення його концентрації для будучої офензиви, — але зовсім не задумує підпринимати своєї дуже ризиковної офензиви.

Греція відкидає предложення почвірного порозуміння.

РИМ. (Ткб.). „Messagero“ доносить, що Греція відповіла неґативно на нові, катеґоричні домагання держав почвірного порозуміння що до свобідної розпорядимости Солуня та залізниці. Дальші донесення звіщають вже про нове господарське примусове зарядженнє супроти Греції Анґлії і Франції.

З італійського парляменту.

ЛЮҐАНО. (Ткб.) Сенат, в котрім Сонїно зложив ту саму заяву, що і в палаті послів, зрік ся дискусії і відрочив ся по причині недостачі матеріялу до праці,

ЛЮҐАНО. (Ткб.) Онодїшне засїданнє палати послів в Римі мало перебіг апатичний: Тільки соціялісти здобулись на отверту опозицію. Поодинокі бесідники вказували на недостаточну оборону італійського побережа. Соціялістичний посол Треве покінчив свою бесіду внеском, щоб приспішити заключеннє мира.

О. Г—А.

Шкільництво на Україні*).

Союзні війська як знаємо, здобули часть закордонної України (Холмщину, Підляшє і часть Волині) область, що більша як східна Галичина і Буковина і на якій живе у мирнім часі 1,800.000 Українців. З часописей знаємо, що на тій части мають бути запевнені національні права Українцям — однак про будучу констеляцію політичну отсих провінцій ми поки що нічого не знаємо

Запобічи сьому, недопустити до того страшного зла, яке від разу підкопалоб наш дальший розвиток на українській новоздобутій землї, є обовязком нашої Загальної Української Ради. Вона являєть ся найважнійшим чинником, який мусить доложити усїх з'усиль щоб у сїй епохальній хвилї всесвітної війни. коли маєть ся рішати наша судьба, запевнити нам се, що наші сини, брати своєю кровю добувають. А хотяй по скінченім викладі, оден із присутних членів З. У. Р. пан Я. В. підніс голос, що не за все мож робити відвічальною З. У. Раду, позаяк виринають тут трудности які не легко побороти, то, хоть кождий мусить признати що задача се дуже велика, однакож мабуть у всїх присутних таки не було иншої думки як ся, що як раз наша З. У. Рада, в склад якої входять представителї усїх частин нашої землї. не виключаючи й відпоручників закордонної України має обовязок трудности її побороти й повести справу так, щоб теперішня доба стала початком нової фази нашого народного життя.

Щоб уявити собі, яка задача жде нас на полї шкільництва в добутих землях в будучині, треба нам запізнати ся із тим який був його стан дотеперішний. Пан професор В. Калинович що сам довші літа учителював в одній з київських ґімназій, мав змогу добре з сею справою обізнатись, подає нам у своїм відчиті образ його за послідні десять літ.

І так шкільництво на Україні — це зовсім політична інституція. Кождого учителя російське правительство уважає політичним урядником, якому поручено після даної політичної програми учити. „Церкві і отечеству на пользу, родителям-же на утїшеніє“, тими словами кінчить ся щоденна молитва шкільної молодїжи перед наукою, і ті слова містять весь зміст шкільної мудрости.

Як виглядають головні основи орґанїзації російського шкільництва? На чолї поодиноких учебно-адмініотраційних тїл, по московськи: учебних округів, стоїть заступник мінїстра просвіти т. званий „попечитель“ учебного округа. Попечителеви придїлені: помощник і кілька окружних інспекторів, звичайно спеціялістів до поодиноких наукових предметів. Всїми школами сїльськими, земськими, мійськими й деякими фаховими й університетами опікуєть ся „попечитель“ т. з. „опікун“, Що ся назва опікуна зовсїм йому не лицює, се на жаль, може потвердити сумний стан шкільництва взагалї а передовсїм українського в київськім Уч. окрузї. Не підчинені попечителеви комерційні середні школи, дальше політичні інститути і комерційні інститути, які підлягають „Вѣдомству министерства торговли и промышленности“. Церковно - парохіяльні школи, духовні семинарії і духовні академії належать до „Духовного Вѣдомства“ т. зн. підчинені Синоду, в кінци кадецькі школи і воєнні академії, належать до мінїстерства війни.

Сїльські і міські школи церковно-парохіяльні — се не огниця освіти, а визов школи. Ту витворюють ся отсї анальфабети, які на жаль на Україні становлять більшу половину населення. Значно менші школи є т. звані земські, які удержують Земства (по нашому видїли повітові) поодинокі ґубернії мають ґуберніяльні земства, кожда ґубернія ділить ся на „уѣзди“ (повіти), які мають свої уѣзди і (повітові) земства. Отсї земства мають великі заслуги для населення, бо вони дбають не тільки о матеріяльний добробут населення, але і опікують ся школами.

Сїльські школи бувають одно і двухклясні, (кождий „кляс“ має по кілька віддїлів) отсї школи церковно - парохіяльні а навіть земські, не можуть що до свого наукового пляну і що до своєї орґанїзації навіть і рівнати ся із нашими галицькими і буковинськими, хотя великим дефектом наших народних шкіл те, що у них учать польської мови. Се не тільки спиняє иншу науку, але й засмічує українську мову поганими польонізмами.

Низький рівень народних шкіл на Україні обясняєть ся головно тим, що у Росії не має учительських семинарій, якіби достарчали для народних шкіл інтелїґентних учителів. Є що правда учительські педаґоґічні курси. які орґанїзує університет і учебний округ (наша Рада шкільна) і правительство не щадить на них кошту — але із них виходять учительські сили для ґімназій і взагалї середних шкіл. З учительських інститутів виходять учителї до т: зв. „висших начальних училищ“ (в роді наших видїлових мійських шкіл). Сїльські учителї й учительки у Росії а і на Україні по найбільшій части дуже мало образовані, хиба що самі дбають про своє образованнє. Для шкільних властей вистане скінчити „двух класное училище“, привчити ся троха по церковно-славянськи й московськи (вимагаєть ся тільки поправно

*) Недавно тому, на запрошеннє старшини „Кружка земляків“ у Віднї, виголосив на сходинах того товариства, київський професор Володимир Калинович виклад про шкільництво на закордонній Україні. Так сама тема, як цікавий зміст викладу, є так важні й на часї, що не буде злишне запізнати із ним ширшу публику — тому подаємо його в скороченню.

писати і читати по московськи і поверховне знаннє московскої літератури й початки математики) а комісія іспитова, що складаєть ся з іменованих „попечителем“ учителів ґімназії — видає дипльом на званнє учителя. Однакож є одно важне жаданнє зі сторони шкільних властей — без якого не перепустить ся кандидата — а то: свідоцтво „политической благонадежности“ яке видають адміністраційні власти.

Що до середнього шкільництва, то більшість ґімназій є півклясична то є з обовязком науки латинської, французької й німецької мови. Клясичні ґімназії (як наші в Галичині) був позаводив по усій Росії міністер просвіти ґраф Толст[illegible] — але їх з часом перемінено на півклясичні — а первістного типу остало всього кілька на цілу Росію (у Київі є одна). Крім ґімназій є 7-клясові реальні а також комерційні школи. Усіх середних шкіл у Київському учебному окрузі є до 200. Округ сей обіймає Київську, подільську, волиньську. чернигівську ґубернію. а в послідних двох роках приділено до того ще і Холмщину. Між середними школами є значне число ґімназій жіночих (у самім Київі є 15, з того одинайцять приватних з повними правами державних і три „міністерські“). Жіночі ґімназії мають сім кляс — осьму становить педаґоґічний курс, який дає учеництям право без всякого иншого приготовання, стати учительками у міських народних школах.

Дисциплінарний надзір над поведеннєм учеників серед шкільних мурів і поза ними мають так учителі як спеціяльні урядники т. зв. „помощники“ господаря кляси (дістають за те 75 рублів в місяць).

Мимо сеї спеціяльної опіки — молодіж шкільна у Росії є дуже зіпсована і здеморалізована. Визначаєть ся цілковитим індеферентизмом в національних а особливо релігійних справах. Що до сього послідного не малу вагу грає найчастійше спеціяльно не симпатичний, зацофаний тип „батюшки“.

Що згляди політичні грають не малу ролю в справах середнього шкільництва доказує примір одної Київсьої ґімназії. В році 1906 батюшка Стельмашенко (покінчив фільозофічний факукьтет) просив „попечителя“ о дозвіл заложення приватної ґімназії. Ґімназія мала розвивати ся під кличем націоналізму — себто прінціпіяльно не приймати жидів. В оголошеннях так і було зазначено: приймають ся тільки християн. За се застереженнє став Стельмашенко відразу директором мужеської й жіночої ґімназії. Маючи дозвіл і протекцію „попечителя“ Стельм. з'умів її використати. Означив високу оплату бо аж 200 рублів за $8^1/_2$ місяця науки — але за те приймав учеників прогнаних із усіх ґімназій. Розумієть ся, що його ґімназія мимо високої оплати відразу зістала переповнена. Можна собі представити, яка там дисципліна і як ведеть ся там наука а проте усі ученики без найменшого з'усиля кінчать ґімназію.

Позаяк дух у ґімназії на скрізь чорносотенний — Стельмашенко дістав від Лаври на сю „гуманну“ ціль сто тисяч карбованців безпроцентової позички, а також і міністерство просвіти не відмовило йому дати сімдесять і пять тисячів „пособія“.

Від царя дістав він за свої „заслуги“ цінну ікону Божої Матери, від „государині“ портрет наслідника престола; яка се рекляма для ґімназії може осудити тільки той, хто знає близше шкільні відносини у Київі! У 1914 р. було в його мужеській ґімназії 900 учеників, а в жіночій 250 учениць.

Стельмашенко теж розумієть ся на речі й злі язики говорять про цінні подарки так для попечителя, як і для його жінки. Зя теж Стельмашенко не боїть ся ніякого, інспектора; з ним числять ся і як прийдуть в ряди годи на ревізію — на тиждень наперед заповідають свій прихід. Розумієть ся, що в його ґімназії не щадять учителі „мазепинцев“ насміваються ся з „диялекту пана Грушівського“, всі вони по більшій части є членами патріотичної орґанізації, т. зв. „Союзники“, і нищать де можуть мазепинський дух. А ученики там — всі без виїмки українського походження. Проф. Кал. обчислив, що самих назвиск на е н к о є 45%, на у к 10%, на о в або е в тільки 15% і то по більшій части Українців, прим. Василів — вже зветь ся Василєв і т. д.

Стельмашенко мав підчас Московської інвазії заложити в Народнім Домі у Львові філію своєї ґімназії. (Враження зі Львова як чисто „русского города“ описував і Стельм. і його два сини в Киевлянині). Однак поміщеннє у Народнім Домі найшли вони не подходящим — отже жадали „пособій“. Прогнаннє військ московських з Галичини — ударемнило всякі пляни славного педаґоґа.

(Далі буде).

Господарська унія Австрії з Німеччиною.

Наради представителів торговельних і промислових союзів з Австро-Угорщини та Німеччини, що відбували ся в Дрездні є дуже важним кроком в напрямі господарського зближення обох союзних держав.

З'їзд був дуже численний, а брали в ньому участь крім делеґатів фахових кругів також і визначні політики. Після отворення зборів віцепрезидентом німецького сойму Дром Германом Паше, проф. Др. Кобач (Відень) виголосив обширний реферат, в якому доказував, що думка господарського зближення обох держав вимагає конче, щоби її обняти законними формами.

В згаданій справі виявила ся згода поглядів в тім напрямі, що союз осередніх держав остане й після війни д е р ж а в н о ю к о н е ч н і с т ю і мусить бути доповнений також під господарським зглядом, причім мусять бути рівномірно трактовані господарські інтереси обох держав. Союз той сповнить своє завданнє, наколи дотична умова обовязувати-ме по змозі на довгий період часу і о скільки вона обійме основи внутрішної торговельної політики та торговельні умови із заграницею полишаючи змогу втягнути нові держави до тої унії. З того випливає конечність о д н о ц і л ь н о ї ц л о в о ї т а р и ф и і одноцільної державної к о н т р о л і.

При тім мусить утвердити ся дійсне переконаннє про спільноту інтересів обох держав — тому треба стреміти до одноцільности торговельного законодавства, еґзекутиви, монети, інвестиції та будови доріг на суші і воді.

Президент австрійської палати Фетер підчеркнув вагу тої обставини, що думка господарської унії обох держав вийшла від Німеччини себто сильнійшого економічно союзника. Австро-Угорщина й Німеччина є нині з'єднані зі собою на смерть і життє і так мусить остати на будуче, на всякий случай.

Нема нікого серед представителів австрійської торговлі і промислу, хтоби не признавав величезної користи з такого переведення справи, натомість ріжниці в поглядах зазначили ся лише що до с п о с о б у переведення.

Після оживленої дискусії збори ухвалили:

1. Зібрані висказують ся в мисли ухвал з 28. червня б. р. за господарською унією обох осередніх держав та домагають ся законної довготрівалої одноцільности торговельної політики. На основі одноцільного зарису цлової тарифи треба постановити одноцільну тарифу на зовнішні цла. Межи обома державами мають обовязувати вирівнуючі цла при узглядненню господарських питоменностей обох держав. Цлові премії треба знести; братерство оружя з Туреччиною й Болгарією накладає також обовязок одноцільного відношення до них,

2. Приймаючи, що правительства Австро-Угорщини і Німецького Союза через своїх офіціяльних предстaвників зачали торговельно-політичні переговори, збори висказують пересвідченнє, що до співучасти в тій роботі треба конче покликати фахових представителів торговельних, промислових, рукодільничих та хліборобських союзів. В ціли уможливлення такої участи треба в Німеччині й Австрії мати одноцільні ухвали представителів дотичних кругів.

Ширіть „Українське Слово“, домагайтесь нашого дневника у всіх - - - публичних льокалях! - - -

ПРОФ. ДР. ПАВЛО РОРБАХ.

По Україні.

Поїзд мчить ся з маврійського двірця в Берестє. Властиво не повинно ся тут уживати слова „мчить ся“, бо російські поїзди, що призначені до далекої подорожи, заосмотрені в незвичайно великі вози, — повзають ся по широких шинах, що їх прокладено на схід від Висли, так спокійно, що швидка їзда є радше побожним бажаннєм подорожного, чим відчутим фактом. Кому не спішно (але й поспіх нічого не поможе, бо тут нема поспішних поїздів), той їде російською зелізницею далеко красше чим німецькою. На возах виднїє напись „Варшава—Київ“. Струя европейських подорожних, що їхали до Москви, поплила ліворич в нипрямі до Минська. Поїзд, що тамтуди направив ся, можнаб навіть назвати поспішним. На шляху до Київа їдеть ся поволійше. Ковель, Рівне. Бердичів, Казатин — се перехресні стації. Більше як шістьсот кільометрів треба переїхати в яких 20 годинах.

Подорожний, що приїздить із західньої Европи, приглядаєть ся крізь вікно не надто ріжноманітній околиці тай думає собі: Росія! Від Александрова до Варшави а від Варшави до Берестя мав він таку думку, а коли він мав якесь поняття об сім, що внутр зеленої мережки, якою відзначені на картах російські межі, прецінь є якісь відмічення, то певно мав на думці російську Польщу. Але там, де переступаєть ся Буг, що відмежовує область Висли від прочої Росії, та лишаєть ся за собою Берестє литовське, конечно вже починаєть ся правдива, корінна Росія. Освічені люде чули дещо й про Мало-Росію. Вона простягаєть ся десь там коло Київа. Мають бути також малоруські поети.

Слово „Малоросія“ — то найвторопнійший винахід російської політики. Воно є так само второпним винаходом, як оповідання про „невичерпані природні помічні засоби величезної держави“. Помічні засоби можеб й знайшли ся, колиб хто вмів їх добути. Однак що поможе плодюча почва, що поможе „чорнозем“, коли плуги, якими його ореть ся, — се старосвітські гаки, коли тонка скиба, ними викинена, вже давно висохла, коли обірника, що ним можнаби скріпити плодючість землї, уживаєть ся на топлива iзза недостачі дерева, коли хлїбороб не має гроша, щоби купити собі відповідне господарське знаряддя, коли худа. мала худібка далеко за слаба, щоб могла сильними плугами глубоко орати землю, коли церков противна шкільній науці, яка може освідомити нарід, що троба знати, щоб господарство гаразд вело ся! Ми моглиб навести ще сім разів по сімдесять сім инших вимогів, яким требаби відповісти, щоби використати сей дійсно невичерпаний помічний засіб Росії, її безмежний простір урожайної землї, що є для населення Росії недоступна, бодай так довго, доки не переведеть ся зміни в устрою держави, доки не заведеть ся таких народнїх шкіл, та товариств для самообразовання, що заслугують на сю назву.

Хто вживає слова „Малоросія“ той каже здогадувати ся, що не знає — як взагалі й ціла західна Европа — в чім саме лежить могучість Росії; а хто хоче визвати нас у сїй справі на словесні заводи, мусить місто слова „Малоросія“ вживати слова „Україна“. Україна починаєть ся від Берестя лит. бо вже много людей лївобіч Буга на полудень від Берестя уживає в розговорі української мови. Все, що українське скриває історія під ширшою назвою: російське, а все, що російське, вважаєть ся нині звичайно московським. Українців живе на світі більш 30-ти міліонів. Західню їх межу становить Буг, східню — небосяжні, снїгом вкриті верхівя Кавказу, куди саме й я спрямував ся... Стація: Рівне! Країна тут дещо хвиляста, над ріками виступають долини дещо виразнійше як досі на плоскім, багнистім побережжю. Коли я висяду та в російській мові зажидаю в стаційній перекусні їди, або переговорюю з візником чи з дївчатєм в часописній будці, то вони порозуміють мене та дадуть відповідь у тій-же мові. Коли я скажу візникови: „Їдь на село, бо я хочу бачити, як хлїбороби тут працюють“, — та коли стану розмовляти з людьми, що заняті робленєм сїна, то вони прикличуть такого, що служив у війську: там є якийсь пан, йди, розмов ся з ним, спитай чого він хоче. Такого самого досвіду з мовою Москви чи Нижнього Новгорода набере подорожний скрізь по селах полудневої Росії, де народньою є не російська а українська мова, на цілій Волині. Поділлю. в Київі, Полтаві, Харкові тай ген дальше...

Хто ходив до школи — а таких поміж селянами дуже мало, — хто був на службі або мав заняттє при зелїзниці, почті або иншім державнім уряді, той второпає по російськи; хто-ж хоче говорити своєю рідною мовою, той говорить по українськи. Якби Ви сказали Українцеви: Ваш земляк Гоголь був славним поетом! — то він зирне на Вас зпід ока або глумливо та вповість: ага, Гоголь, сей зрадник, що не був українським поетом але писав російські книжки!

Москаль! скаже Українець, коли він говорить про Великоросів. Хахол! скаже з насмішкою в Москві на вулиці Великорос, коли двох візників сварить ся по українськи.

Чубатий! значить се, бо Українці мали давнійше в звичаю закручувати волосє в чуби. Не два наріччя, лиш дві осібні мови мають сї

МІНІЯТУРНИЙ ФЕЙЛЕТОН.

УКРАЇНО!

Україно, на вколішки перед Тобою мій дух припав —
Ти у душі розпалюєш божественний жар і будиш спів.
О дай, щоб з силою могутньою при бою мій спів лунав,
Щоб для синів Твоїх тим був, чим спів сирени для моряків.
Хай в спів проллю любов, яку для Тебе маю і весь сей жар,
Хай в нім кипить мій голос як у чаші чистий кипить нектар
Хай співом потягаю, буджу, розгріваю до серць ллю чар,
Зву з холоду, що віє в сліз долині млистій у бою вар!
Тугою, полумям самум мов у пустині хай спів палить!
В сьвіт чару — з тіни, що давить життє злиденне хай унесе,
Любовю хай грудь України дитині вкрай наповнить,
Щоби припав її дух перед Тобою Нене, як мій паде.

Уляна Кравченко.

Поворот зі становищ.

Під вечір рознесла ся між хлопцями в третім курінї вістка, що „стара война“, себто перший і другий курінь, приходять сюди зі становищ, аби доповнити вмундуроване, одержати зимове біле й притім відпочити. В залї проб загреміли труби, засвистали флєйти. Полкова музика почала готувати ся на принятте „старої войни“.

За той час місяць вийшов на чисте небо й лагідним оком дивив ся на подільські степи. Недалекі тополї шуміли від бистрого вітру якусь дивно-тужну мелодію. По дорозі снували ся стрільцї третього куріня то гуртками, то одинцем. На їх лицях видно було цікавість побачити тих ославлених героїв, що серед найтяжчих обставин витримали на становищах цїлий рік.

Ось перші вістуни приходу курінів уже з'явили ся в селї. Се сотенні писарі, котрі мали постарати ся про квартири для своїх. Курінї були ще в дорозі.

Нарештї далеко ще залунала пісня. Бадьора пісня, похідна, що серце підносила й додавала віри в кращу долю.

Музиканти ждали на прихід куріня на площі коло спаленого панського двора. Деякі з них випробовували ще інструменти. Дірігент Михайло Гавроньский роздавав останні вказівки.

Мов могутня хвиля на морі, яка приближаеть ся до берега й, ударивши об скелю, розбиваєть ся на бризки та гине, а за нею жене друга, третя й десята, одна сильнїйша від другої, так і хвиля співу куріня линула й розбивала ся межи вуличками й хатами подільського села. Та за нею все близше та близше линули инші. Ось почув ся вже і стукіт ніг. Що хвиля сильнїйший і сильнїйший. Ось уже показали ся й перші ряди. Музика заграла сокільський марш. Понесли ся могутні звуки на зустріч молодим воякам, що стільки пережили й перебули: Понесли ся й на помордцений вітром став і на широкі поля та самітний гай, несли ся й гинули десь далеко-далеко.

А ряди йшли за рядами бадьоро, рішучо й гордо Знали свою цїну. При світлї місяця блищали певні себе, хоч помучені очі. В кожного опалене здорове лице, трохи змарнїле від невигод і трудів. Ясний місяць глядів на них ласкавим оком. Рахував і переглядав ряди: Він же нераз бачив їх серед ріжних обставин. Бачив серед граду ворожих куль, серед диму ґранатів, що вибухали. Бачив їх у ровах прачасових. Бачив багатьох з них у смертельних судорогах. Бачить і ті могили. що мріють у полї та оповідають вітрови про молоде скошене життє.

А музика грала сокільський марш гучно й бадьоро. Дивлячись на ті ряди, мимоволї снуеть ся гадку, що так виглядатиме наш поворот з війська. Та чи стільки з нас стане до того останнього походу? Багато з тих, що тепер машерують при звуках музики, нині-завтра забагрить молодою кровю рідні поля.

За курінем Дідушка наспів перший курінь Горука. І знову той самий образ. Ті самі очі, ті самі лиця, та сама горда та свідома своєї цїли постава. Курінї розійшли ся, один у право, другий уліво й розкватирували ся в призначеній околицї.

Роман Купчинський.

З засїдань парляментів.

Німецький парлямент.

Президент парляменту отворив засїданє промовою, в якій сказав між иншим:

Коли на західнім воєннім теренї неприятельська проба підняти переважаючими силами розбилась о погорду смерти наших військ та їх провідників, коли на сході німецько-австрійсько-угорське військо залїзною рукою гнобить неприятеля, коли над Сочею Італїйці хотять вибороти з оружем в руцї принайменше половину сього, що могли одержати перед війною без проливу крови, зайшли на Балканах події, які перепроваджено і під дипльоматичним і військовим зглядом з безграничною певністю, що уможливило з нашими союзниками та з болгарською армією пімстити сараєвський морд, та положити остаточно конець сербським забаганкам. Ми уквітчали нашу побіду в найтїснїйшій злуцї з геройським військом болгарського короля та з болгарським народом.

Витаємо сю подію щиро-сердечно.

Сербська армія зістала побідоносно знищена. Османська армія засвідчила свою давну випрібовану хоробрість, та зломила дарданельську виправу. Горда Анґлїя дрожить о ключі своєї світової могутности.

Всї наші неприятелї прийшли до пересвідчення, що ми є на полі битви непобідимі. Тим пильнїйше заходять ся вони, щоб нас знищити на господарському полі, та нас виголодити. Та так само помиляють ся вони оцїнюючи нашу фінансову силу, як і при осуді нашої господарськоі сили. Маємо подостатком хлїба та картофель, головних средств поживи населення. А коли що до инших средств поживи запроваджено ощадність, то не належить її оспорювати. Маємо проте повну надію так під фінансовим як і господарським зглядом допровадити сю війну до щасливого кінця.

В єдности наших племен повстала німецька держава. Ся єдність цїлого народу є запорукою і на будучність; на нїй будуємо ми наші надії.

Угорський парлямент.

БУДАПЕШТ. (Ткб.). На вчерашньому засїданню Сойму предложили комісії звіти, між ними фінансова комісія про буджетову провізорію.

Ґр. Тіса заявив, що не може згодитись на жаданє опозиції, щоб над буджетовою провізорією перепроваджено довшу дискусію, чим на се позваляє реґулямін. Слїдуюче засїданнє д. 7. грудня. На дневнім порядку буджетова провізорія. Президент заявив, що по думцї реґуляміну наради мають бути покінчені на 8 годиннім засїданню.

БУДАПЕШТ. Міністерство скарбу предложило такий внесок що до буджетової провізорії: Успішність буджетової провізорії розтягаєть ся на дальших 6 місяців. §§. 5—9 містять близші постанови що до надзвичайного кредиту в квоті 87 мілїонів корон на одноразову запомогу для державних урядників.

Взінці пропонує міністерство підвисшенне освовного капіталу фабрики амуниції в Раб.

люде, що живуть на Українї і в Московщині. Се не висша і низша верства одного народа, але се є два ріжні народи з відмінною кровю, відмінною історією та відмінною вдачею. Українці є нащадками славянських племен, над якими в IX. та X. ст. по Хр. заволоділи варяжські князї з Швеції з своїми дружинниками. Всї землї від горішньої Двини і від Ільменського озера аж до Карпат і Дону — се староруські землї, се велике князівство київське. Була в ньому славянська кров змішана з ґерманською. Звідтам рушили опісля князї, дружинники та селяне на північ і схід та оснували другу Русь над Москвою, над горішньою Волгою та її доплинами на землї, заселеній дикими фінськими племенами. Там, на славянсько-фінській кольоніяльній землї повстав опісля великокняжий осідок Володимир, по якім спадщину дістала Москва. Українці се то саме, що в Німеччині населення на захід від Лаби і Салї, а Москалї відповідають Німцям на схід від Лаби, що є мішанцями з Славян і Герман. В Росії признаєть ся що найвисше Малоросів; назви „Українець“ і „український“ заборонені, хоч навіть академія наук в Петербурзї порішила як слїдує: „Українське відріжняєть ся від великоруського не наріччєм лиш, але осібною мовою“. Хто сею мовою пише або видає книжки, той попадає в тюрму, хоч Україна видала Шевченка, що був великим національним пророком і хоч мала у Київі академію, де читали в 17. ст. Івана Хризостома і Атаназія по українськи.

Київ! Понад гордим Дніпром простягнув ся нонисше колишньої кріпости і старої Печерської Лаври довгий залїзничий міст а золоті банї міста мерехтять з далека, коли потяг у великім крузї обїжджає громаду домів на високім правім березї ріки. В Софійській катедрі, матерь всїх храмів Руси, стоїть стара гарна мраморна гробниця. В нїй — як кажуть — містять ся тлїнні останки Ярослава, сина Володимира Святого, що то зігнав свій нарід у Дніпро і казав грецьким священикам його охрестити і таким простим способом приняла Русь християнство.

Урядова російська історія вважає Володимира і Ярослава враз зі всіми великими князями від 9. до 13. століття очевидно Росіянами і то Росіянами в теперішньому розумінню. А вони були такими самими Росіянами, як Франконець Кльодвик був Ґаллійцем або Остроґот Теодорик — Італійцем. Вони були Норманами, Германами а Славяне були їхніми підданими і були обовязані платити їм дачку. „Чим для мене Русь“ — кричав неотесаний князь Святослав, внук Рурика — „що вона менї дає крім воску, меду і невільників. Заложу нову столицю над Дунаєм; звідтам блисше до Царгорода і до цїсарського скарбу. По бистротечнім Дніпрі плавали варяжські човни в низ; коло нинїшнього Катеринослава транспортовано їх сушею вздовж порогів, опісля пускали ся вони далї рікою, випливали на Чорне море і доїздили до Босфору підчас коли на „західнїй путі“ їздили Нормани по Льоарі та Скальдї а Вікінґи нападали на Париж.

Полтава! Коло сього міста зведено бій з Москалями і там поховано стару Україну. Гетьман Мазепа звязав ся був з Карлом XII. проти Петра, який в суперечь постановам договору хотїв у гетьманських землях господарювати так як у своїх, хотїв брати після своєї вподоби податки та рекрути а вкраїнського гетьмана не признавав самостїйним князем але вважав його своїм підданим. Щоб ратувати вольности краю, рішив ся Мазепа стати зависимим радше від далекої Швеції як від близької Московщини. Однак на полях біля Полтави пощастилось Петрови і Мазепа мусїв зі шведським королем втїкати до Туреччини.

Харків; Дебальцево! Безмірну скількість угля добувають тут з нутра землї. Ми є в заглубинї Донця, у найважнїйшій углевій области Росії. Над Донцем є углекоп а на Поднїпровю є залїзна руда. Від Днїстра по кавказький степ простягаєть ся чорнозем, сей пшеничний шпихлїр Росії. В околиці Харкова і Полтави лїс коминів з цукрових фабрик. В херсонській области вдаєть ся тютюн, над Доном і на Кримі плекають винну лозу. Дві третині всього збіжа, яке Росія висилає на світовий ринок, походить з пристаней полудневої України. З Одеси, Херсону, Таганрога, Ростова ведуть через Чорне море водні шляхи, що відтак збігають ся в однім— одиноким вузким проливі коло Константинополя. Без України Росія не є Росією, не має залїза, угля, зерна, пристаней! Коли хто хоче побідити Росію, то куди, думаєте, йому йти?! На Петербург? Коли-ж бо царська корона і серце народа не в Петербурзї а в Москві. Отже в Москві можна влучити Росію в саме серце? Якби там зайти, то може так й було! Але Київ лежить чотири рази блище заход як Москва, а хто возьме Київ, той має вже побережжя і пристанї над Чорним морем. Без угля України залїзниці не можуть їздити, без її залїзної руди не буде лемішів і гармат, без її збіжа проча Росія не буде мати досить поживи, бо середна і північна її сторона витворюють менше чим потребують. Усе велике життє в Росії мусїлоби поволи завмерти, колиб ворог заняв Україну.

Вже два днї і три ночі їде потяг. Надодонецькі углеві закопи лежать поза нами, спліт довгого моста над Доном біля Ростова вже прошибнув, а ту все ще Україна. Коли князї зі старого варяжського роду спорили о київську землю, пасли ся тут стада коней диких гунських племен; коли Московщина вже була велика, то тут ще володів хан кримських Татарів.

Два виклади про Україну.

Дня 12. падолиста відбув ся у Відни виклад відомого професора історії европейського сходу Іберсберґера про „Російську Думу та її партії“.

Як один з найкращих знатоків російських відносин, знаннє котрих завдячує головно безпосереднім спостереженням у часі довшого побуту в столицях і на провінції Росії в пореволюційних літах, проф. Іберсберґер познайомлений докладно також з національним питанєм у Росії. А виступив мішаний національний характер Росії виразно зараз, як зібрала ся перша Дума. В першій Думі — говорив шановний референт — повстали зараз по її скликанню менше або більше зорганізовані національні ґрупи: Українці, Польське коло, Жиди, Музулмани й т. ин. Українці належали зразу головно до партії кадетів і робітничої і знаменне се для українського руху й його будучности, що саме селяне були тими, котрі перли до утворення самостійного українського клюбу. В українській фракції Думи зединило ся понад 40 послів і виступали в своїх національних справах спільно. Рівночасно впливали українські посли на більші ґрупи Думи, щоб вони стояли за автономією немосковських областей. У другій Думі дали ся дуже непримітно в знаки Українці, як й инші національні ґрупи. Росія стала перед одною з двох доріг, або ввійти на історичний шлях і перетворити ся на державу національностей, або якось усунути з Думи заступників немосковських націй: Російське правительство вибрало останнє та по розвязанню другої Думи змінено так виборчий закон, що в третій Думі зійшло заступство немосковських націй до найменшого числа. Але що заступство українського народу опирало ся головно на селянах, котрих найбільше діткнено зміною виборчого права, зник український клюб з Думи, а решта Українців злила ся з кадетською партією. Швидко став зростати щиромосковський націоналізм у Думі й панове Бобринський, Балашов, Чихачев, Хвостов й ин. завели Росію там, де вона находить ся сьогодні.

Дня 19. падолиста відбув ся виклад проф. д-ра Павла Рорбаха про Росію.

Д-р Рорбах подав передусім мотиви й цілі, котрі спону кали Анґлію й Росію вести війну. В Анґлії зайшла нова орієнтація її політики, коли наслідком німецько-турецького зближення почула себе загроженою в Єгипті, а передусім над суезьким каналом. Запобігти тому хотіла вона проектом поділу Туреччини, щоб тим робом відтяти дорогу Німеччині й Австро-Угорщині й берегти своїх власних життєвих інтересів. У сім намірі зійшлась з Росією, для котрої дорога через Дарданелі та здобуття Константинополя було питанням життя. В Росії мають ся так справа, що 70 прц. її хліборобської продукції мусить іти через Константинопіль. На сей факт указав проф. Митрофанов ще перед вибухом війни та зазначив, що здобуття Константинополя се небхідна конечність для Росії. Наслідком замкнення Дарданелів прийшло до того, що в Росії лежить тепер непродана величезна маса збіжа двох річних жнив, а се викликало в ній формальну фінансову катастрофу. Інтереси обох головних противників Росії вимагають того, щоб не допустити Росії до Константинополя, бо їх самих пре конечність поширити свої господарські сили на схід. Поражка Росії буде головно лежати в тім, що вона не дістане Константинополя, але не в тім, що не здійснить своєї всеславянської цїли.

Далї говорив д-р Рорбах про те, як повстала велика й могуча російська держава й як потатарщила ся Московщина, цїлю (виплива вона вже з самого характеру Московщини) котрої є знищити вищі культури серед декількох народів свєї держави. Великого російсь го ли ха не можна инакше вилїчити, як тільки призадумати ся над початком російської могутности та влучити її в місце, яке можна найбільше зранити. Є се відірвання України, головного жерела російської збіжевої, винної й тютюнової продукції. З побідженням України устає просто сам від себе опір Росії, котрого на позір не можна зломити. А не вдасть ся се тепер то українська самостійність буде найблизшим і найважнїйшим питанням будучности.

Чи можна вже тепер говорити про російську катастрофу? Росія може в найгіршім випадку заризикувати банкротство в середині без великої небезпеки. Край має досить джерел, щоб вийти з війни без шкоди. Тому, що в одержуванню кредиту й так Росія не може вже більше нїчого втратити, може легко Росія перечеркнути свої довги своїм союзникам. Її фінанси будуть, здасть ся, кращі по війні, ніж перед війною. Також свої втрати в людях може Росія легко надолужити. На питаннє, чи на заході, чи на сході можна зробити лагіднїйший мир, відповідь виплива сама з себе. Анґлію й її західних союзників могтимуть союзники кождого часу приневолити до спокою від суецького каналу. Одначе можна сподївати ся, що Росія по теперішній побідній війні союзників загрожуватиме їх усе охотою відплати. Перед тим можуть союзники найкраще забезпечити ся дальшим удержанням теперішніх союзів і подїлом Росії на її части, з яких повстала ся держава. Розвал Росії, головно відірвання України се одинокий спосіб проти російської небезпеки. Тепер тільки дезорґанізація її зелізничого руху та недостача наслїдком того засобів поживи й опалу може спровадити російську катастрофу та зробити неможливим, щоб сила опору Росії перетривала сю зиму.

НОВИНКИ.

Парляментарна репрезентація — до Цїсаря. З нагоди 67-их роковин вступлення на престол нашого Цїсаря переслала українська парляментарна репрезентація на руки директора кабінетової канцелярії барона Шлїсля слїдуючу депешу:

Іменем та з порученя парляментарного заступництва австрійських Українцїв зважують ся підписані просити Вашу Ексцеленцію передати вселаскавійше Його Величеству, нашому Наймилостивійшому Цїсареви отцю чолобитню: Роковини того дня, в якому доля нашої горячо улюбленої австрійської вітчини перейшла в надїлені Божою ласкою руки Вашого Величества є все днем радости монархії і її народів. Тим більше є ним сьогорічні роковини, коли успіх такого благодатного й предоброго володїня Вашого Величества видержав перед цїлим світом таку блискучу пробу супроти цїлого валу зрадливих ворогів. Вірнопідданий український народ, що проживає в Австрії під скиптром Вашого Величества та із-за Його ласки виглядає щасливої будучини, дякує Господній справедливости за те, що вона в сїй важкій порі допустів стояти при Вашім Величестві і предковічній державі та гуртує ся нинїшньої днини з привичною незломною і повною привязання вірністю довкола престола Вашого Величества з таким щирим бажанем: Нехай Всевишний надїлить нашу геройську хоробру армію остаточною побідою та додасть Його Величеству нашому найбільш улюбленому Цїсареви і на будуче сили управляти нами як і досї в ласці зєдиненій з мудрістю! — Др. Кость Левицький, Микола Василько, Др. Евген Олесницький.

— Авдієнція гр. Штірка у Цїсаря. Дня 3 с. м. приняв Цїсар перед полуднем безпосередно по заприсяженню нових міністрів президента міністрів гр. Штірка на довшій спеціяльній авдієнції.

— Міністеріяльна рада. Під проводом президента міністрів відбулась 3 с. м. міністеріяльна рада у Віднї, в котрій брали участь всї міністри.

— Розвязаннє Чеських Соколів. Урядовий „Prager Abendblatt“ доносить, що міністерство внутрішних справ розвязало слїдуючі стовариства, з осідком в Празї: „Česká obec sokolská“ і „Svaz slovanského sokolstva“.

— Воєнні чинитьби 50—55 лїтних на Угорщині. Теперішня сесія угорського сойму занялась розширеннєм закона про воєнні чинитьби. Новий закон про загальне ополченнє поставив богато з 43—50 лїтних під оружє; вменшилось число тих, що мали бути первісно обовязані до воєнних чинитьб, отже моглоб показатись за мало рук, потрібних до фізичної роботи.

Як-же Росія стала підбивати кавказькі племена, дійшла селянська кольонізація аж до гір. Селяне тут по найбільше Українцї, а коли лучають ся инші, то вони стають Українцями! Тут дружать ся також ріжні народности між собою; на корінній українській землї діється се між Українцями а Москалями дуже рідко. Українська дівчина не пристає з „Москалем“; він не вміє її пісні співати, не знає пійти з нею в танок, вона його не хоче.

Колиб нині хто прийшов на Вкраїну, розвинув над Чернигівщиною і Катеринославщиною прапор Мазепи і крикнув: „Проч з Московщиною!...“ Цїкаво, чи пішлиб за ним?! Учителї по селах і містах, нищі урядники, що не походять десь з далекої Росії, студенти, декілька купцїв та більших земельних власників, молодїж—вони всї послухалиб, згадалиб великого гетьмана Богдана Хмельницького, Батурин, прегарний осідок виборного князя України, знищений Меншиковим по приказу Петра. Їх всїх одушевивби прапор України. Але селянин спитає:

Чи менї припаде ця земля, що належить тепер до польського та російського пана?;

Прадобіч Днїпра власники великої земельної посїлости — Поляки, лївобіч — Москалї або вкраїнські шляхтичі, що вирекли ся української мови та вступили в ряди ґенералів та слуг на царськім дворі. Український селянин ненавидить їх всїх одинаково. При касованню кріпацтва за царя Александра не дали йому досить землї, бо хотїли, щоби він дальше працював на панській землї. За пятьдесять лїт село збільшило ся, нарід помножив ся, але край не дасть ся розтягнути, а земля не лїпша є від лихої управи. Дїдич нам чужий, він не вживає нашої мови, не мешкає поміж нами, він сидить собі в містї, його управитель— Німець не вміє з нами жити, він ставить нам високі цїни за політки, бо знає, що нам землї треба. По селах не повинно бути панів, лиш селяне, село то наша спадщина; хто прожене панів і нам дасть землю, за тим ми й пїдемо.

Колиб висловлювати ся політично, то се треба назвати українським питанням. Західно-Европеєць, що хоче тут будувати електричну зелїзницю або заключити торговельну умову що до закупу збіжа, може переїхати ся зі сходу на захід і з півночі на полудень крізь цїлу Україну та бути тої думки, що то все Московщина так як Смоленськ або Москва. Чому-ж мавби инакше думати, коли про Україну не почував його вчитель ґеоґрафії анї часопись, яку він читає, не згадувала про неї?! Росія є Росією а східні окраїни можна собі дарувати, бо яка цїль в тім, щоб ними занимати ся!

Коли Росія ще пятьдесять лїт остане в спокою, тоді може бути, що вкраїнське питанє зійде зі сцени, хоч українські патріоти старають ся його піддержати. Коли однак прийде для Росії рішаючий день, а наші рішаючі круги щасливим случаєм будуть на стілько орєнтувати ся в справах, що потрафлять влучно розвязати вкраїнське питанє, то Росія буде розбита. Хто має Київ, той переможе Росію! Дуже второпні люде кажуть: Україна не може стати самостійною, бо вона має лише селян, що говорять по вкраїнськи а кромі сього ще хіба декількох аґітаторів. А чим були Болгари, як освободили ся від турецького панованя? Були також селянським народом, у якого на тисячку ледви оден був письменний, було у них декількох попів, що також не богато більше вміли і з якій тузин опришків, що по турецьки вміли бити ся з Турками. Опісля дістав сей нарід европейського князя, школи, фінанси, професорів, банкирів, ґенералів, міністрів, а всї вони походили зі свого народа; тепер має він вже гїдне місце серед сусідів.

Так звані „второпні“ люде мають всї одну спільну прикмету, вони вміють видавати осуд о відносинах на землї і на небі але не уґляднюють істновання історії, а коли оден з них надрукував таке, що він мовляв, докладно обдумав, то всї немовби молитву за ним повторюють раді, що самі не потребують над сею справою застановляти ся.

Новоросійськ! Хвилї Чорного моря вдаряють о греблю пристані; курить ся з комина парохода. Вкінці прийшов край довгій дорозі зелїзницею. Ще одну ніч і оден день колибаємо ся на давнім Понтуєї. Остаточно прибуваю до Батум, де Язон завіз золоте руно а де тепер Москалї будують проводи, якими має спливати нафта з Баку до збірників у пристані. Там кінчить ся Росія не в політичнім а в національнім значінню.

По тамтім боцї Кавказу вже инший світ; там поселились Вірмени, Татари, Перси, Курди. Там володїє Росія, але там не слїдно російського життя. Між Кавказом а Московщиною лежить Україна. Коли українському народови вернуть волю, за яку він бореть ся з Москвою, то й Кавказ не остане при Москві, лиш припаде Україні. Нафтові джерела над каспійським морем і зелїзна руда в лонї гір вчинять українську землю з її чорноземом і з засобами над Донцем найбогатшою околицею в Европі. Тоді празнувати-ме стара Русь своє відродженнє, Русь Володимира і Ярослава Мудрого, що спочиває в Софійськім соборі в Київі, Русь, яка о цїлої пів тисячки лїт старша від великого князївства московського і яка не має нїчого спільного з татарським походженнєм Москалїв.

Щоб те число побільшити, закон про воєнні чинитьби розширюєть ся на особи 50—55-літні. Особи покликані в тім віці до робіт будуть ужиті лише по за фронтом і в краю, при чім період чинитьби виносити буде тільки 6 тижнів. Між сим періодом і новим покликаннєм мусить бути 1—2-місячна перерва.

— **Українець бурмістром Володимира волинського.** „Ukrainische Nachrichten“ доносять, що австро-угорські власти іменували бурмістром Володимира Волинського ґімназіяльного учителя п. Мартинця.

— **Представниці російського „Червоного хреста“ у цісаря.** 1. грудня приняв цісар ... осібдій авдієнції в Шембрунї три віпоручниці російського Червоного Хреста, котрі приїхали до Австрії, щоб звидїти концентраційні місця російських полонених.

— **Німецький державний секретар в Варшаві.** Державний секретар Яґов був тими днями в Варшаві та дуже зацікавив ся положеннєм жидів в Польщі В тій цїли звидїв він жидівські товариства в Варшаві. Інкоґнїто був також в жидівській темплї. Асімілятори побоюють ся по сїй причинї, що їх робота польщеня жидів покінчить ся, а жидівські націоналїсти сподїють ся рівноуправнення на всїх полях, та признання горожанства жидівському жарґонови.

— **Барон Бек, б. президент мінїстрів** став іменований президентом Найвисшого обрахункового Трибуналу.

— **Підвижка цїн тютюну.** „N. W. Abendblatt“ доносить, що вісти, начеб з днем 1. січня 1916 цїни тютюну малиб бути знов підвисшені, є безпідставні.

— **Вивіз збіжа з Румунії.** Оподї доносили ми, що до Румунії виїхала австро-угорська комісия в цїли закупна та зорґанізовання вивозу збіжа з Румунії до австро угорської монархії. По румунським обчисленням запаси збіжа виносять 300.000 ваґонів з тогорічного збору та 150.000 з минулорічної збірки,

— **Наїзди Цепелїнів а кримінальїстика в Анґлії.** Воєнні події зменшили значно в Анґлії злочини. Поліційні власти заявляють, що причиною сього є темнота, якою є оповитий Льондон з побоювання перед наїздом Цепелїнів. Вправдї злочинець потрібує до свого ремесла більше темноти чим світла, однак не може бути так дуже темно. щоб він нікого не видів. Коли є дуже темно, тодї він не може зочити, чи хто його не слїдить. Зменшилось також число кишеневих злодіїв, бо в наслїдок пітьми на улицях, мешканцї є дуже обережні.

— **Смерть польського посла.** В Петербурзї помер нагло посол до російської думи Димша. Був він одним з визначнїйших провідників в польській полїтицї та горячим приклонником москвофільської оріентації.

— **Індийські воєнні табори** виглядають після описів в „Gaulois“ неначе з казки. Краски строїв, незнані й небачені обичаї, спосіб відбування військових вправ, хід, спосіб приладжування та споживання страв — словом всьо мов у казцї. Після їди сїдають жовнїри довкола огнища та курять довгі люльки. Грають пристрастно в карти. Деинде видно громади побожних слухачів, яким духовник відчитує в голос леґенди пророків.

— **Галицьке ґенерал-ґубернаторство в Полтаві.** Льокаль Українського клюбу в Полтаві в половині жовтня заняв на своє поміщеннє штаб галицького ґенерал-ґубернаторства.

— **З недолї засланців-Українців.** Дня 2. жовтня с. р. приїхало до Київа 43 Українців з Галичини, котрих російські власти арештували як „неблагонадьожних“. „Виновники“ на час тривання війни мають бути заслані на Сибір.

— **Тернопільська пожарна сторожа в Росії.** При кінцї вересня с. р. приїхало до Київа 58 членів тернопільської пожарної сторожі. Російські власти забрали їх насильно та вели етапом через Бердичів, звідки відїхали зелїзницею до Київа.

— **Маслові карти в цїлій Німеччинї.** В найблизшому часї мають ся запровадити в цїлій Німеччинї маслові карти. Союзна рада не заняла ще супроти сього проєкту ніякого становиска.

— **5.500 духовних впало у Франції.** Французьке правительство не звільняє від військової служби духовних. З тої причини французькі священики служать в рядах поруч з иншими жовнїрами. Католицька часопись Люцерна“ доносить, що доси полягло в боях на французькім фронтї 3.500 священників і 2.000 питомців.

— **Відчит Гардена.** Видавець і редактор берлїнської „Zukunft“ М. Гарден заповів був недавно два відчити в Мінхенї. Виголосив однак оден відчит і то перед дуже малою скількістю присутних. Другий відчит вже не відбув ся. Причиною сеї непопулярности Гардена є його симпатії до Італії. Одна німецька часопись прямо заявляє, що Гарден втратив право виступати публично, та забирати голос.

— **Щури в стрілецьких окопах.** Оден французький жовнїр жалуєть ся в „Journal-i“ на щурів в стрілецьких окопах. Всюди є щури — каже він — в ровах, лучниках, на полях, в домах, в пивницях і на стрихах. Мешкання формально аж кишать від щурів, котрі — як Німцї над Ізерою баталїонами атакують наших жовнїрів, Цїлий західний фронт є ними переповнений. Не щадять нїчого, забирають з собою навіть бандажі. Т. зв. „малі порції“ як сіль, каву, цукор, вже давно зїли жовнїрам щури, решту поживи треба переховувати в сильно збудованих паках з дубового дерева. Позаяк і вони не можуть встоятись супроти атаків щурів, проте треба їх завішувати на дротах над землею, хоть і се богато не помагає. Щури навчились акробатичних штук, ходять собі по стїнах, перегризають деревляні долівки. Найгірше се, що нема на се ніякої ради. На Німців маємо нашого Жофра, а на щурів маємо тільки дослїди учених і рецепти на папери.

— **Мінїстер внутрішних справ** князь Конрад Гогенльоге має 48 літ і є братанком кн. Кльодвіґа б. канцлєра німецької державн. В 1903 р. став він президентом Буковини, а в 1904 р. намісником Трієсту, з якого то становиска покликав його цїсар до створення ґабінету. То були горячі часи борби за виборчу реформу.

Кн. Гогенльоге заявив ся тодї як рішучий прихильник загального голосовання. На становиську президента був дуже коротко, бо із-за непорозуміння з Мадярами мусїв уступити. Пізнїйше став президентом обрахункової палати.

— **Бони в Німеччинї.** Німецькому пярляментови має бути предложений кредитовий проєкт. Не буде се нова позичка, тільки правительство видалоб бони, на покриттє конечних видатків, котрі покрилоб слїдуючою позичкою Перед весною 1916 р. не буде правительство затягати нової воєнної позички.

— **Впи[с]и на 6-місячний** фаховий курс при Торговельній школї Т-ва „Просьвіта“ у Львові відбувають ся від грудня с. р. щоденно від год. 10—12 в полудне в канцелярії школи, при вул. Міцкевича ч. 11. (ріг площі св. Юра). Вписове 6 К, оплата місячна за науку всїх предметів 15 корон.

Виклади зачинають ся 10. грудня с. р., а відбувати-муть ся в полудневих годинах.

Викладати будуть ся отсї предмети: 1) Рахунки купецькі, 2) Бухгальтерія поодинока і подвійна, 3) Наука о торговлї і векслях, 4) Кореспонденция і конторові працї, 5) Кореспонденція в німецькім язицї, 6) Діловодство в стовариШенях зарібково-господарських (кооперація), 7) Стеноґрафія українська.

Три послїдні предмети є надобовязкові, які будуть викладати ся лише при більшій скількости учасників. Оплата за надобовязкові предмети по 6 К від години за цїлий курс.

Учасники одержують по укінченю курсу і по зложеню іспиту свідоцтво.

— **Спомини про короля Петра.** Оден фабрикант у Віднї пише про молоді літа сербського короля Петра: Було се в р. 1861 або 1862, коли то я в характері практиканта був занятий в однїй торговлї в Будапештї, що містилась на розї двох улиць. В наріжному льокалю була аптика. Аптикар мешкав на другім поверсї. Таке саме мешканнє на першому поверсї було порожне. Одного дня пішла в каменицї чутка, що проганий з Сербії князь Александер, отець короля Петра замешкає в нашім домі. І дійсно незадовго приїхала родина з куфрами і валїзками, та замешкали в трех покоях під аптекарем. Будучий сербський король Петро числив тодї 14—15 літ. Се був незносний хлопчисько, що ніяк не міг згодитись з синком аптикара. Прийшло вкоротцї до явної між ними ворожнечі. Її вислїд був такий, що старий король мусїв через сина випровадитись з нашої каменицї.

○ Дирекція Товариства взаїмних обезпечень „Днїстер“, взиває п. Андрія Кіяка, урядника Товариства „Днїстер“, щоби найпізнїйше до дня 15. грудня 1915 р. зголосив ся до служби.

Жертви на школу ім. Ґрінченка приймає Адмінїстрація „Українського Слова“. або Управа школи (вул. Городецька ч. 95.).

ОПОВІСТКИ.

Недїля, дня 5. грудня 1915.

Нинї: 5. с. м. гр кат. Филимона римо-кат. Савви оп.

Завтра: 6. грудня. гр.-кат. Анфільохія, римо-кат. Николая б.

○ В недїлю, 5. падолиста о год. 5. веч. в Ак. Гром., в Ак. Домі уряджуємо: Лїтературний вечер, Прогр. а) Враженнє деяких Товаришів з поодиноких витворів нашої воєнної лїтератури. б) Бесїда на сю тему. Просимо Товаришів-жовнїрів і стрільців загостити до нас.

Видїл.

○ Комітет Українок для несення помочи Українським Січовим Стрільцям в Станиславові, уладжує дня 8. грудня с. р. о год. ½9-ої рано в катедральній церкві торжественне Поминальне Богослуженнє з панахідою за Українських Січових Стрілців і Жовнїрів, що лягли головами на полї слави.

○ Повне засїданнє Головної Ради „Сільского Господаря“ відбуде ся в понедїлок в дни 6. грудня с. р. о год, 10. рано. Президія просить о ласкаву як найчисленнїйшу участь. На порядку деннім кромі справ біжучих справа участи Товариства в акції відбудови рільництва і краю в рамах оголошеного в часописях комунїкату. — О. Тит. Войнаровський в. р.

○ Дирекція стовариШення „Достава“, пригадуєть ся отсим нашому Всч. Духовенству, що всї три її склади, т. є. у Львові, в Перемишлї і Станиславові, є знов від вересня отворені та заосмотрені у всю потрібну церковну утвар. Власна робітня шиття у Львові виготовляє нові фелони і церковне біля та направляє старі. З огляду на нечисленний персональ в теперішнім часї, просимо звертатись ласкаво завчасу з передсвяточними замовленнями.

○ До українського учительства. Світова війна та російський наїзд зробили великий вилім в рядах українського учительства. Одні вже наложили головами, другі ще борють ся, многі коротають невольницьке життє по сибірських областях, инші скитають ся як збігцї, а инші між Стрипою і Збручем даром вже другий рік ждуть визволення.

Та годі бідькати!

Свідомі своєї великої місії, мусять осталі розбитки українського учительства безпроволочно навязати розірваний ланцюх працї для українського народного шкільниицтва.

Передовсїм мусимо обчислити свої сили.

В тій цїли взиваємо наші виділи окружні до беспроволочного подання на адресу дирекції (Львів, Мохнацького ч. 12.) отсї відповіди:

1. Чи видїл є в комплєті, а як ні, то
2. Кого у нїм бракує?
3. Чи збережені акти видїлу?
4. Спис усїх оставших членів видїлу з поданнєм місця осїдку і почти кождого члена.
5. Евентуально спис учителів і учительок, що досї не є членами товариства, з поданнєм місця осїдку і почти.

В случаю браку цїлого видїлу взиваємо до подання відповідей усїх членів відділу.

З дирекції тов. „Взаїмна поміч галицьких
і биковинських учителів і учительок“.

ЖЕРТВИ.

Золоте українське серце.

(Жертви на „Українську Самаританську Поміч“).

Парохіяне з Залїсців на руки Вс. о. декана Івана Винницького (в коронах): Каська Пастернак 8·—, Анна Ілечко 2·—, Марія Пашло 1·—, Анна Озарко 1·—, Гнат Ілечко 2·—, Василь Олїйник 1·—, Настя Николин 1·—, Михайло Кравець 1·—, Марія Щінна 1·—, Данило Сомик 1.—, Стефан Переговський 2·—, Іван Вербовський 2·—, Іван Чорний 1·—, Дмитро Лашко 1·—, Христина Балян 1·—, Дмитро Пашко 3·—, Олекса Кіт 1·—, Анна Кіт 1·—, Анна Дубовська 1·—, Анна Ілечко 1·—, Настія Сялїй 1·—. Каська Милинська 1·—, Каська Могильва 1·—, Софійка Ілечко 4·—, Паранька Якіляшок 1·—, Анна Лимовська 1·—, Василь Яремко 1·—, Каська Забавчук 2·—, Софійка Пацевко 1·20, Анна Чамляк 1·—, Марія Сомик 1·—, Паранька Коник 1·—, Марія Лашко 2·—, Михайло Пшик 2·—, Настя Олїйник 2·—, Варвара Дубовська 2·—. Марія Ронська 2·—. Явдоха Галущак 1·—, Трофим Забавчук 1·—, Текля Вербицька 1·—. — Разом 62 К. 20 сот.

О. Миколай Гапій з Березовець зложив 20 Кор. на фонд вшановання митр. Шептицького 10 К. на фонд укр. інвалїдів а 10 К. на Самаританську поміч. Парохіяне Березовець зложили 53 К. на червоний хрест.

Послїдні вісти.

ПАРИЖ. (Ткб.). Палата послів радила вчера над законопроєктом про покликаннє до військової служби річника 1917. Мінїстер війни вияснив, що в тій справі годить ся з Жофром та що при покликанню сего річника розходить ся тільки о певні превенційні средства, на які треба згодитись. Покликаннє 18-лїтних не означує ще, щоб вони мали бути вислані на фронт, але треба конче, щоб сей річник довго і старанно вправлювано та приготовлено на кождий случай. Мінїстер війни вияснював, що сей річник треба мати як найскорше до розпорядимости, щоб вже на весну 1916 був готовий.

Мінїстер вияснив дальше, що будуть запроваджені всї средства, щоб здоровлє рекрутів не було наражене на небезпеку. На критику послів відповів мінїстер, що в тім случаю не знає ні свояків, приятелїв ні знакомих, знає тільки обовязок.

Відтак зложив мінїстер заяву про велику акцію змобілїзовання рільничого господарства, яку приготовлюють ся на весну.

Свою бесїду закінчив мінїстер просьбою о ухваленнє покликання річника 1917, — на що в кінцї палата згодилась.

ЛЬОНДОН. (Ткб.) „Таймс“ пишуть: Послїдні вісти про битву під Ктеріпоном не приносять надії на скоре заняттє Баґдаду. Анґлїйські втрати були дуже великі. Число ранених подають на 2.500. Скількости вбитих не подають.

ЛЬОНДОН. (Ткб.) Бюро Райтера доносить з Вашінґтону: Ляндінґ подав до відома, що державний департамент рішив не видавати пашпортів членам т. зв. американсько мирової експедиції. Мотивує се тим, що є загальною засадою департаменту видавати пашпорти тільки тим подорожним, котрі мають полагодити пильні інтереси в Европі. Се зарядженнє мотивують тим, що Зєдинені держави не годять ся на мирові проби, які предпринимають приватні люде з Америки.

Дальша телєґрама з Вашинґтону доносить, що заява Ляндінґа відносить ся тільки до пашпортів до країв держав, що ведуть війну. До невтральних держав видано вже 75 пашпортів.

З ГОЛОВНОЇ АВСТРІЙСЬКОЇ КВАТИРИ.

З дня 4. грудня 1915.

На російськім фронтї.

Нїчо нового.

На італїйськім фронтї.

Неприятель атакує дальше ґорицький примісток і північни часть високорівнї Добердо. Слабші наступи та проби приближення коло Ослявії та височини Подґори відкинено. Острілюваннє міста Ґориції тріває дальше. В напрямі гори Сан Міхелє і коло Сан Мартіно заатакували сильні італїйські сили. І тут відкинули наші війська всї ворожи наступи.

На сербськім фронтї.

Наші війська взяли приступом вчера рано височини на південь від Плєвії. Також і коло Треневіци на південний захід від Сєніци зістали Чорногорцї побиті. На захід від Нового Базару прогнали уоружені Магометане рабуючі чорногорські банди.

Коло Нового Базару і Митровиці зібрано вчера разом 2000 полонених.

Заступник шефа Ґенерального Штабу пільний маршалок-поручник Ф. Гефер.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Ц. к. Старший Радник санїтарний
Д-р Евген Озаркевич
директор „Народньої Лїчницї“
приймає вже хорих. Щеплення віспи що дня.
Підвале 7. Дім „Днїстра“.

Оголошення.

Видає і відвічає за ред.: Д-р Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.